

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

RAPPORT UV ÖST 2001:39

ARKEOLOGISK UTREDNING, ETAPP 2

En husgrund och spår av odling i Stora Gammalstorp

*Gunnarstorp 3:9, Ljungsbro
Vreta Klosters socken
Linköpings kommun
Östergötland*

Dnr: 421-4699-2000

Göran Gruber

RAPPORT UV ÖST 2001:39

ARKEOLOGISK UTREDNING, ETAPP 2

En husgrund och spår av odling i Stora Gammalstorp

Gunnarstorp 3:9, Ljungsbro

Vreta Klosters socken

Linköpings kommun

Östergötland

Dnr: 421-4699-2000

Göran Gruber

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 013-24 47 00

Fax 013-10 13 24

uvost@raa.se

www.raa.se/uv

Produktion och layout Britt Lundberg

Grafik Lars Östlin

Utskrift UV Öst, Linköping 2001

Kartor ur allmänt kartmaterial, ©Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3.

Kartorna i denna rapport är godkända för spridning ur sekretessynpunkt,
Lantmäteriverket 2001-05-31

© 2001 Riksantikvarieämbetet

Rapport UV Öst 2001:39

ISSN 1404-0875

Innehåll

Inledning 5

Syfte och metod 5

Topografi 5

Resultat 7

Stenpackning/husgrund 7

Spår av äldre odling 7

Kolningsgrop 8

Övriga lämningar 8

Referenser 9

Arkiv 9

Administrativa uppgifter 9

Fig 1. Karta över Östergötland med det aktuella området markerat.

En husgrund och spår av odling i Stora Gammalstorp

Området norr om Motala ström i Ljungsbro, Vreta Klosters socken, är ur arkeologisk synvinkel förhållandevis okänt. Enstaka lämningar och lösfynd finns i området. Däremot lyser arkeologiska undersökningar med sin frånvaro. Denna utredning vid Stora Gammalstorp visar bl a på en fornlämning i form av en husgrund samt odlingshorisonter vilka sannolikt är äldre än 1760-tal.

Inledning

På uppdrag av Åtvidabergshus, via arkitekt Bo Lindén, utförde Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Öst, under tre dagar i maj 2001 en arkeologisk utredning vid Gunnarstorp 3:9 i Ljungsbro, Vreta Klosters socken, Linköpings kommun. Detta med anledning av att Åtvidabergshus planerar en bostadsbebyggelse om cirka 37 500 m² i området.

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska utredningen var att konstatera om det fanns fornlämningar inom området, samt om det var möjligt att avgränsa dessa. Utredningen genomfördes med grävmaskin. Sökschakt drogs där matjorden avbanades skiktvis ned till den nivå där anläggningar påträffades, alternativt ned till orörd mark. Därefter vidtog handrensning av påträffade lämningar. Dokumentationen utfördes på handritade planer.

Topografi

Utredningsområdet var beläget i den norra utkanten av Ljungsbro. Området ligger cirka 400 m från Motala ströms ursprungliga fåra. Landskapet är en övergångsbygd mellan slätten och ett mer höglänt skogslandskap. Idag utgörs området delvis av åkermark vilken inleder en trång dalgång som sträcker sig i nordsydlig riktning. Höjden över havet varierar mellan 80 och 90 m.

Inom utredningsområdet ligger Stora Gammalstorp, Gunnarstorp 3:73. Fastigheten består idag av en mangårdsbyggnad vilken uppfördes på 1880-talet och ett bryggshus. Däremot revs och eldades ladugården upp på 1970-talet. Området kring fastigheten är med andra ord delvis stört av senare tids aktiviteter.

På arealavmätningsskattan från 1763 (Ljung 24) omnämns området som ett torp till Gunnarstorp, med en lycka av sämre sandjord. Öster om torpet låg utmarken bevuxen med ung tall och gran-skog blandat med timmer och sågskog.

Området är lämpligt för förhistoriska boplatslämningar framtaget ytans södra del som består av en låglänt svacka vilken troligen utgjort en mindre våtmark. Centralt i området ligger en markerad platå mellan 80 – 85 m ö h, vilken fortsätter åt norr. I anslutning till området ligger en framträdande bäckravin. Undergrunden består av finmo, lämplig för bl a åkerbruk under äldre järnålder.

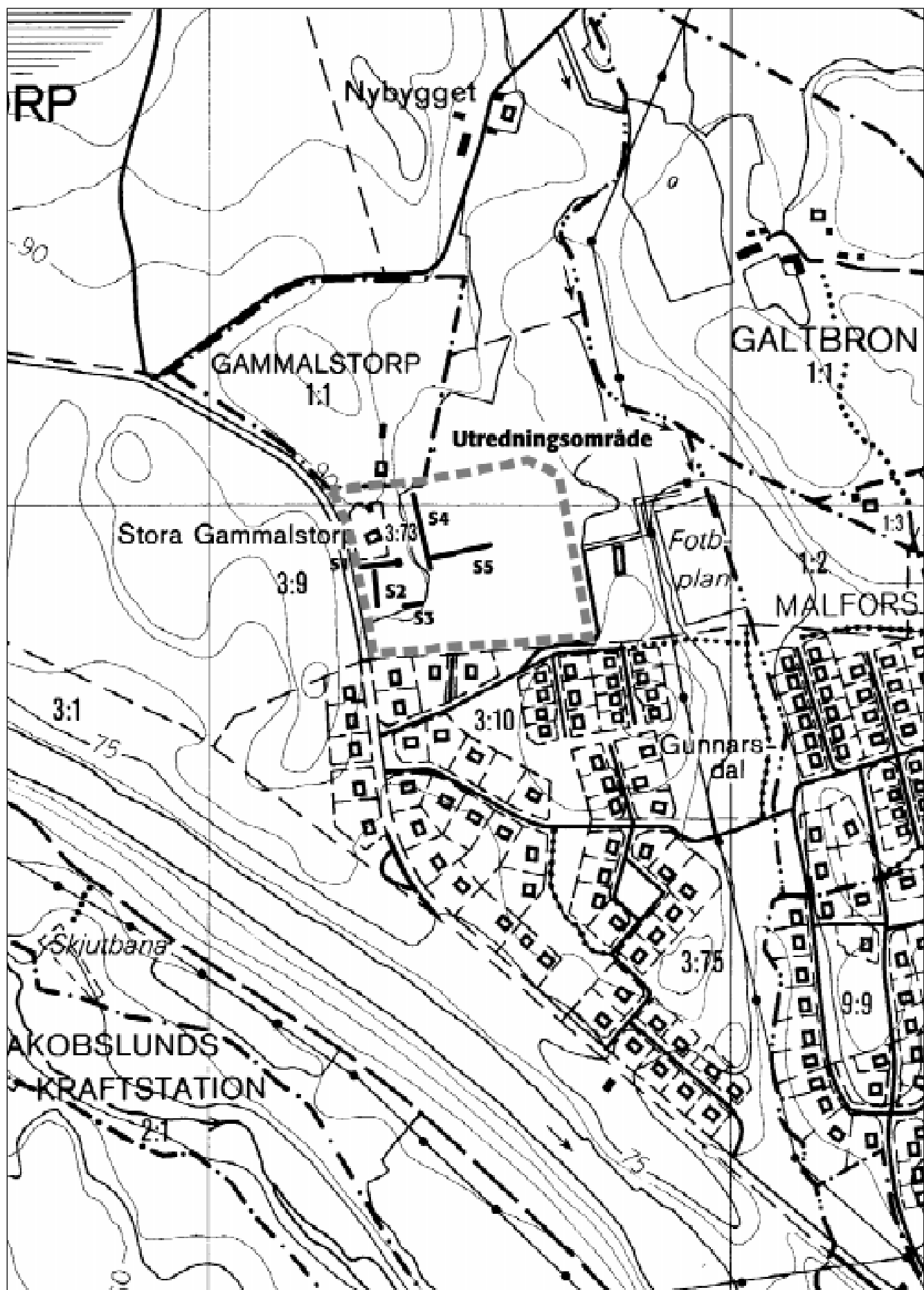

Fig 2. Utdrag ur Ekonomiska kartans blad 8F 7g Ljungsbro med utredningsområdet och sökschakten markerade. Skala 1:5000.

Resultat

Utredningen koncentrerades till två mindre områden. Dels kring gården Stora Gammalstorp, dels i åkermarken som ligger närmast öster om fastigheten. Inom utredningsområdet drogs fem sökschakt som tillsammans mätte cirka 230 m. Spår av olika aktiviteter finns i området närmast gården vilka avtog med avståndet till den. Dessutom finns indikationer på äldre odling.

Stenpackning/husgrund

En mindre stenpackning framkom cirka 25 m sydsydväst om mangårdsbyggnaden. Den har tolkats som spår efter en äldre bebyggelse.

Stenpackningens storlek uppskattas till cirka 4,5x3 m och har en nordsydlig riktning. Troligen är den ännu längre, då inte hela anläggningens norra del schaktades fram vid utredningstillfället. Huvuddelen av stenmaterialet har en storlek mellan 0,05 – 0,10 m. I packningens södra och östra ytterkanter är stenarna något större, 0,15 – 0,30 m. Packningen som består av ett skikt med sten var tätt lagd. Stenarna är såväl rundade som skarpkantade och skörbrända. Fyllningen består delvis av en tät pressad gul moig sand som inte återfinns runt om anläggningen. Ett fragment av bränt ben hittades i anläggningen. I stenpackningens sydöstra hörn finns vad som tolkats som ett stenskott stolphål.

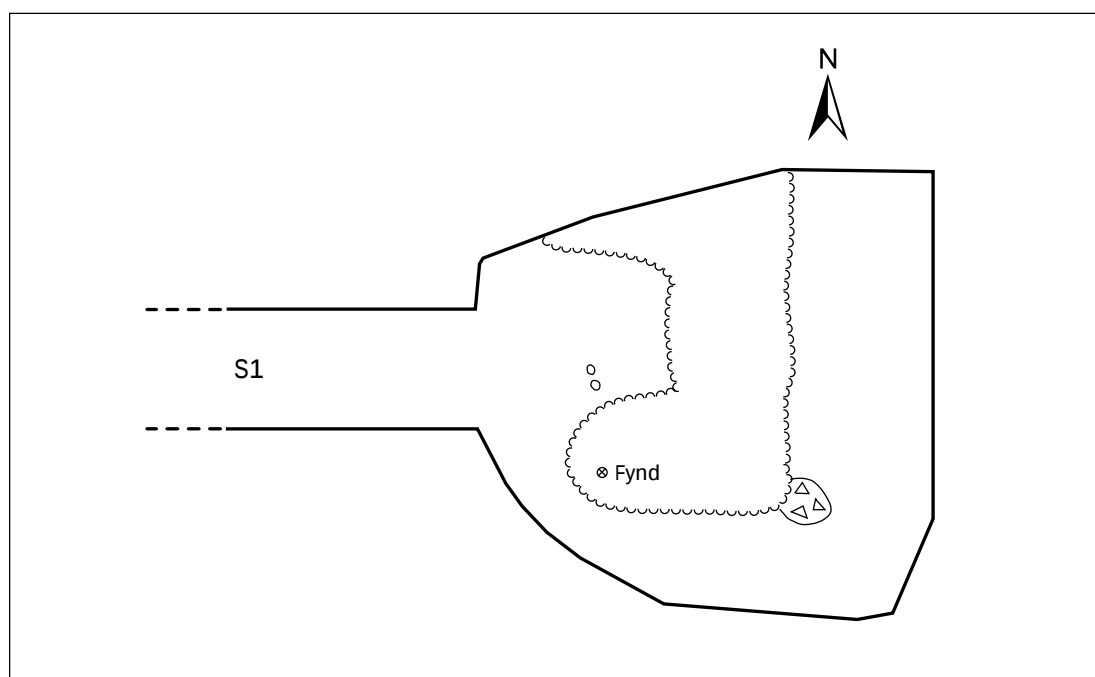

Fig 3. Husgrunden i schakt S1. Skala 1:40.

Spår av äldre odling

I åkermarken öster om Stora Gammalstorp fanns flera indikationer på äldre åkerbruk. Området var på 1760-talet bevuxet av ung tall och granskog vilket kan tyda på att den finmoiga jorden tidigare varit en åkeryta.

I den norra delen av schakt S4, framträdde ett område med årderspår. Dessa avtecknade sig som ett svagt rutmönster mot den gula sterila sanden. Avståndet mellan årderspåren var cirka 0,40 m. Till skillnad från de modernare plogspåren följde inte årderspåren den nuvarande åkers riktning utan låg lite snett mot denna. Detta skulle kunna indikera en äldre åkerytas orientering.

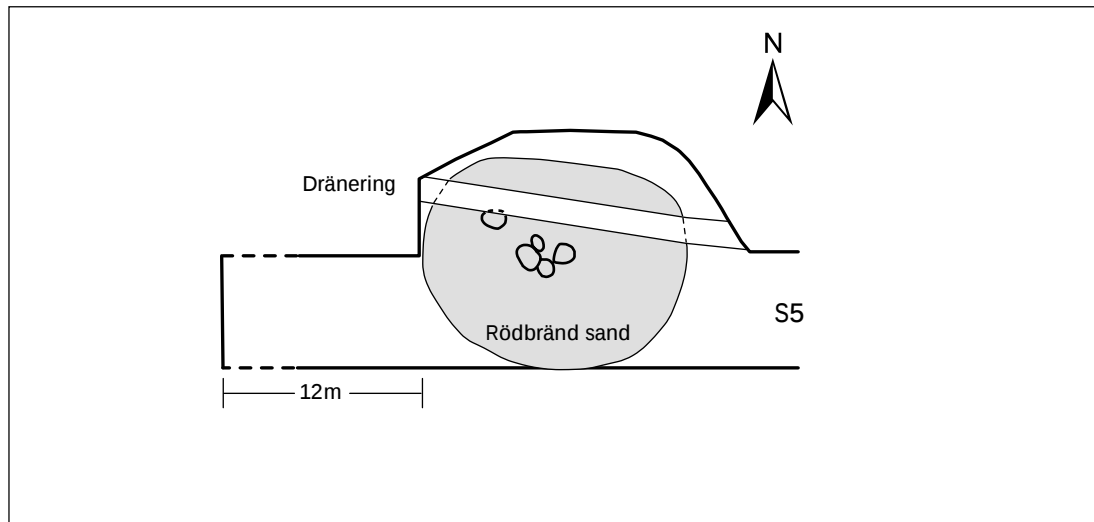

Fig 4. Kolningsgropen i schakt S5. Skala 1:40.

I schakt S5 noterades en förändring av undergrunden. I den högre placerade delen, närmast Stora Gammalstorp, utgjordes undergrunden av sand med stråk av smågrus. I den östra delen av schaktet övergick denna till finmo. Här konstateras också mindre svackor i terrängen. I botten på dessa fanns spår efter äldre odlingshorisonter. De uppträdde som upp till 0,10 m tjocka lager under det moderna ploglagret. I lagren förekom stänk av kolsplitter samt inslag av den ljusgula sterilen. Däremot kunde inga årderspår observeras under dessa lagerrester.

Kolningsgrop

Drygt 20 m öster om åkerkanten i schakt S5 finns en större rund anläggning vilken tolkats som en eventuell kolningsgrop. Anläggningen är i det närmaste cirkelrund med en största diameter på cirka 3,50 m. Kolningsgropen är nedgrävd cirka 0,40 m i den sterila sanden. Fyllningen är humusblandad brunflammig sand med stänk av steril sand samt rikligt med kol. I anläggningens yttre begränsning är sanden rödfärgad. Dessutom finns ett cirka 0,05 m tjockt kollager i gropens botten vilket tyder på att det har eldats i den.

Övriga lämningar

I åkermarken närmast öster om Stora Gammalstorp finns, förutom ovan nämnda lämningar, även enstaka mindre gropar/stolphål samt ett flertal käpp/störhål. Gemensamt för de flesta av dessa anläggningar är att fyllningen innehåller en stor mängd kol och sot. Möjligen kan det ha att göra med kolningsgropen som också finns i området. Anläggningarna bildar inte någon synlig gemensam struktur. De bör sannolikt ses som spår efter jordbruket vid Stora Gammalstorp men kan också vara samtidiga med den ovan nämnda husgrunden.

Linköping den 16 maj 2001

Göran Gruber

Referenser

Arkiv

Lantmäteriet i Linköping.

Administrativa uppgifter

Riksantikvarieämbetets dnr: 421-4699-2000.

Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 220-11515-00, 2001-03-16.

Projektnummer: 1520325.

Undersökningstid: Maj 2001.

Projektgrupp: Göran Gruber.

Exploateringsyta: 37 500 m².

Undersökt yta: 230 löpmeter.

Läge: Ekonomiska kartan, blad 8F 7g Ljungsbro, edition 2 – jun 1982, x6488950 y1481650.

Fynd: Fynden tillvaratogs ej.